

Jugoslavija mora biti lastnina ljudstva.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Za sodržnog Peričem je nastopil sodržnik Fr. Svetek, tajnik zvezne strokovnih organizacij v Sloveniji. Najprej je izročil pozdrav slovenskega organiziranega delavstva v stari domovini slovenskemu delavstvu v Združenih državah.

Dejal je, da prihaja iz dežele, o kateri se danes mnogo piše in govori vse, samo to ne, česar si ljudstvo tamkaj najbolj želi. Nato je s. Svetek opisal delovanje organiziranega delavstva v stari domovini pred vojno. Zavedni delavci so imeli že od nekdaj zedinjenje Jugoslavijo v svojem načrtu; imeli so tudi v programu federalno republiko. To vprašanje so zasedovali in pretresali zato, ker so že davno uvideli, da se more socialno vprašanje veliko ložje rešiti v enojni državi, kot pa če je jugoslovanski narod razcepljen v raznih monarhijah. Medtem ko so voditelji nacionalnih strank reševali narod s frazami in hodili na Dunaj delat poklone militarizmu in avtokraciji, so slovenski delavci stali na stališču svojega nacionalizma, ki je zahteval enake pravice za vse narode. Slovenski delavci so že leta 1908 zaključili v zvezi s hrvaškimi delavci, da bodo delovali za politično zedinjenje vseh Jugoslovanov. Ali takrat ni nikdo mislil, da se bo ta sklep uresničil v nekaj letih. Treba je bilo strašne vojne in ogromnih žrtev, ki so zdramile ljudsko mimo in ji pokazale pot, katero so že prej začrtali organizirani delavci.

Med vojno so bili ravno slovenski delavci najbolj pritiskjeni ob tla. Njihovo časopisanje je bilo zatrdo in voditelji vrženi v zapor. Pognani smo bili v vojno in tirani so skrbeli, da so morali ravno organizirani delavci iti v prve vrte na bojnih in doprinoset največ žrtev. Na drugi strani je pa evesko klečplastvo slovenske buržoazije, klečplastvo podvojeno in ostudo.

Ni ga človeka, ki bi imel tako pero ali jenik, da bi mogel vse opisati in z besedom naslikati, kaj se je godilo med vojno. Končno je moralo početi. Delavci in kmetje v splošnem so morali krvavo plačati ono brezbrinost, ki so jo gojili pred vojno. Vselej je štiri grozna leta predno so se naučili, da brez organizirane sile ne opravijo nič; štiri leta je trajalo, da so zbrali svoje razpriene sile in takrat se je začel podpirati avstrijski militarizem znotraj. — Ko se je podpirala Avstrija, so se prilegle slovenske stranke orientirati na drugo stran. Bile so sicer mod starimi političarji poštene izjeme, kot n. pr. dr. Krek, ki so mislili, da delajo dobro, ali te izjeme so bile v manjšini. Ustanovila se je zadarska vlada v Ljubljani in organizirani delavci so se pridružili stari strankam, da delajo skupno toliko časa dokler ljudstvo pri volitvah ne uredi svoje bodočnosti. Takoj v začetku se je pokazalo, da vlada ni mogla obstati brez socialistov — dobrih organizatorjev.

Ali nastale so težave. Stari elementi prihajajo zopet na dan, da vzamejo kontrolo nad ljudstvom. In tako je boj zopet v teku, boj s starinami, ki hočejo ohraniti stari sistem v novi obliki. Toda delavstvo ne drži križem rok; delavstvo se organizira in pripravlja za odločilni boj za kontrolo. Delavci imajo razum svojega notranjega grupiranja še druge breme. Na stranko je padla odgovornost za razne pomočne akcije siromakom in invalidom. Buržoazija ni mogla storiti ničesar, ali kajem temu se organizira in hoče vladati. Delavstvo si je medtem priborilo nekaj začasnih olajšav. Vzakonjen je osenjani delavnik za Slovenijo. Buržoazija ga je morala dati. Dosegli smo tudi zavarovanje proti nezgodam pri delu in obrtno nadzorništvo. To je malo, ali začetek je. Prvih uspehom morajo slediti drugi. Vojna nas je naučila, da ne zaupamo nikomu več. Ljudstvo je spoznalo, da so oni, ki so pred vojno slepili volilce s pijačo in golazem, naredili golek iz ljudi v vojni.

Resnica je, da so v delavskih vrstah še nesporazumljena gled na takško itd., toda volja za delo je in to daje upanje. V naših organizacijah je danes sila in med narodom je zavest, da je organizacija potrebna — in to je dobro

znamenje. Vemo, da bo delavstvo zmagal, čeprav s trdim bojem. Človeštvo je srdito in siče zadošča za dolgotrajne krivice. Pred vojno ste videli pri našem priprostrem ljudstvu malo ljudi, ki bi citali časopise in debatirali o politiki. Danes je drugače. Vsečita in debata. Iz tega debatiranja se bo že izkristaliziralo nekaj dobrega.

Mi smo za republiko. Za republiko smo ne morda zato, ker je to vprašanje zdaj na dnevnem redu, temveč zato, ker smo bili republikani že prej v Avstriji.

Sodržnik Svetek je zaključil govor z besedami: "Slovenski delavci v Ameriki! Ako mislite, da smo na pravi poti in če želite, da bo Jugoslavija res svobodna, pomagajte nam!"

Nato je govoril Žikič v imenu hrvaških komunistov v Chicagu. Dejal je, da sta oba govornika pred njim "slaba sluga svoje vlade," ker sta govorila resnico o položaju v Jugoslaviji. Potem je rekel, da se strinja, da je jugoslovanski proletariat pomagal buržoaznim strankam zediniti jugoslovanske dele v enotno državo, ali ko je bilo to delo dovršeno, bi moral socialisti takoj stopiti v o-

pozicijo proti vladi. V splošnem se on strinja z govornikoma, kajti govorila sta vse drugade kot razni Potocnjaki in Hinkoviči, ki so prihajali v Ameriko. Toda on se more nikakor spriječiti z idejo, da bi bili socialisti ministri. Pri teh besedah je Žikič potegnil iz řepa "Nova Istina" in Zagrebu in pokazal pohanjene strani, češka je tiskovna svoboda pod vladom, v kateri so trije socialisti. Končno je omenil, da njegova želja je, da poslanca poveste, vladu, kadar se vrneta v stari kraj, da se naj umakne s hrbita jugoslovenskih delavcev in kmetov.

Zadnji govornik je bil sodržnik Etbin Kristan, ki ga je obdinštvo burno pozdravilo. Rekel je, da je on že davno povedal pred Žikičem, da so frazerji, ki so prejšnje dni prihajali v Ameriko, nekaj drugačega, kot pa sta sedanja gosti. Bač zato, ker nismo verjeli frazerjem, smo ustavili svojo organizacijo. Tiste dni je bil vsakdo velik grešnik, ki je bil za Jugoslavijo. Danes, ko ni več Avstrije, je to lishko. Danes smo vsi za Jugoslavijo, o tem se sploh ne govorí več. Vprašanje pa je: za kakšno Jugoslavijo? Zedenje je le ena točka načrta obnovega programa, ki zahteva, da je Jugoslavija lastnina Jugoslovanov samih, ne pa kakšne dinastije ali kaste.

Cilj je lishko eden, ali pota so različna. Ne verjamem v katoliške papeže, ali ravno tako ne verjamem v papeže socialne revolucije, na katere se sklicuje Žikič. Jugoslavija ni Rusija. V Rusiji tudi ni več tega, kar je bilo lani in pred dvema letoma. Kar je bilo mogoče v Rusiji, nikakor ne večja, da je ravno to mogoče v Jugoslaviji, v Ameriki ali kje drugje. V Jugoslaviji so druge razmere toliko časa dokler ljudstvo pri volitvah ne uredi svoje bodočnosti. Takoj v začetku se je pokazalo, da vlada ni mogla obstati brez socialistov — dobrih organizatorjev.

Jugoslavija ni delo Paličev, Pribičevičev ali Tavčarjev, temveč je delo jugoslovanskega ljudstva. Kdo jo je naredil, tega lastnina mora biti in to je narod. Vprašanje, če smo ali ne sme biti socialist minister, je začasna posredna. To ni načelno vprašanje, temveč vprašanje taktike, ki je včasih dobra včas pa ne.

Glavna stvar je organizacija ljudstva. Jugoslovansko Republikansko Združenje je bilo ustvarjeno iz nič v težkem času, toda obdržali smo ga in obdržati ga moramo, dokler ne bo naša naloga končana. Program Združenja zahteva, da je jugoslovansko ljudstvo gospodar Jugoslavije. Danes ne moremo več reči, da imajo v Ljubljani enake interese. Razredni so in delavci imajo drugače interese, kakor kapitalisti. Zato priporočamo, da je narod zastopan po svojih poklicih v snobričah, ne pa po geografskih delih dežele.

Danes smo močni in še močnejši moramo biti. Naša naloga je, da zbiramo moči in jih pošljemo po začrtanih kanalih v stari kraj in s tem pomagamo narodu do prave svobode in lastnine svoje države.

Sodržnik Godina je zaključil shod, ki se je zavrnil s popolno zadovoljnostjo navzočih. Shod je bil skozinsko miren in vzoren in ljudje so se razali z zavestjo, da jim ni potekel čas zaston. Pred in po shodu je igrala tamburaška godba.

Inozemstvo.

Japonska zahteva, da Kitajci v nekajem.

Peking. Kitajska. — Splošni bojkot japonskega blaga na Kitajskem je izzval krizo, ki postaja vedno bolj resna. Japonski parniki zapuščajo prazni kitajski pristanišča. Na zahtevu trgovcev je japonska vlada zadnje dni poslala noto kitajski vladi in zahtevalo, da mora izbrisati bojkot in zatrepi protijaponsko propagando. Japonci so tudi protestirali proti demonstracijam v Pekingu, katerih se je udeležilo okrog 40.000 oseb proti Japonski. Kitajska vlada je odgovorila, da nima pravice omejevati ljudstvo ustavnih pravic glede svobode govora, tiskanja in zborovanja. Resnica je tudi, da kitajski vladi sploh ne more prepričati splošnih demonstracij, ako bi audi hotela, kajti to bi izvralo izgred proti vladi.

Japonci in Kitajci zdaj preiskujejo vroke zadnjih izgredov v Fučou, pri katerih so Japonci pobili več kitajskih dijakov. Japonske bojne ladje so še zmirjali v pristanišču Fučou klubu protestu kitajskih vlad.

Boljševiki okupirali Poltavo. Kodanj, 14. dec. — Maxim Litvinov je prejel poročilo iz Moskve, da so sovjetske čete zasedle Poltavo v Ukrajini; 75 milij južnozapadno od Karbova. Poročilo se nadaljuje: "Rdeče čete znagoviti marširajo v Ukrajino, ki bo kmalu pod kontrolo sovjetske vlade."

Judenio izprazni Estonija.

Reval, Estonija. — Estonška vlada je zelo vesela, ko je dobila na svojo zahtevu odgovor, da bodo čete "severozapadne ruske vlade" izpraznile Estonijo. Estonci upajo, da bodo boljševiki prenehali z operacijami v okolici Narve, kadar se Judenio umakne.

14 ogrskih komunistov obsojenih na smrt.

Budapest. — Sodiske Mađarske vlade je ob sodilo 14 komunistov na smrt, dočim je okrog 500 obsojenih na interniranje v vojaškem zapornem taborni Hakmaster, 80 milij severozapadno od Budapešte.

581 delavskih občinskih svetovalcev v Londonu.

London. — Delavška stranka ima danes 581 občinskih svetovalcev v Londonu, ki so bili izvoljeni pri zadnjih volitvah v oktobru. Pred sedmimi leti (1912) je bilo izvoljenih le 48 delavskih svetovalcev.

Kolčak skače kot zajec.

Vladivostok. — Kolčak je premaknil svoj vojni stan iz Novonikolaevska v Tajgu.

Nemčija je popustila.

Pariz. — Poroča se, da je nemška vlada v svojem odgovoru na zadnjo začetniško noto nekoliko popustila glede na odškodninno za potopljene ladje v Scapa Flowu. Nemčija je pri volji trpteti odškodnino, toda ne v obliki 400.000 ton ladij in pristaniščnega materiala kot zahtevajo začetniki. V to avro predlagata Nemčija, da se nadaljuje pogjanjanje z nemškimi ladijakimi večniki.

Volitve v Avstraliji.

Melbourne. — Nepopolna poročila o izidu volitev za avstraliski parlament, ki so se vrile 13. t. m. kažejo, da je izvoljenih 35 poslancev liberalne in narodno-delavške stranke, ki je podpirala vladu med vojno. 11 poslancev farmarske stranke in 29 socialistov.

Novi predsednik poljske vlade.

Varska. — Skilski, vodja konfederacije, je prevezel poverjeništvo za sestavo nove poljske vlade.

48.000 registriranih prostitutk v Nemčiji.

Berlin. — Profesor Fribos je dejal med svojim predavanjem na rostoški univerzi, da je danes v Nemčiji 48.000 registriranih prostitutk, koliko je pa neregistriranih, ne da bi utrudili svoj okruž.

POTOP.

Zgodovinski roman.

Spisatelj H. Sleszki.

Preložil M. Podkovnik.

Načrtovan.

Prvi del.

Načrtovan.

Načrtovan.